

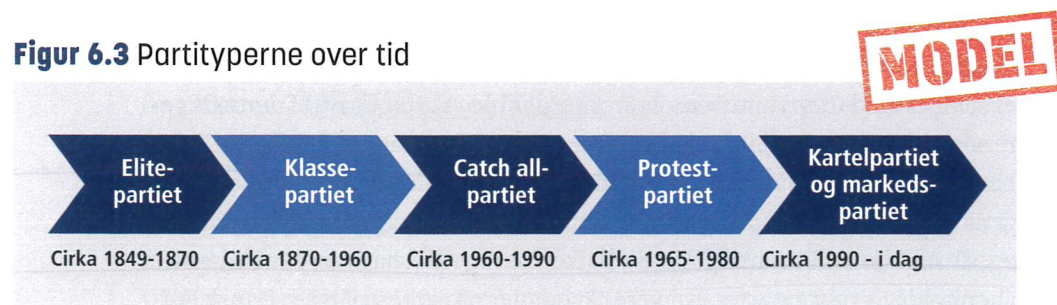

▲ Valgkampene er blevet stadig mere professionaliserede, ligesom brugen af fokusgrupper i udviklingen af ny (design-)politik er mere reglen end undtagelsen. Dermed er det Kartel- og markedspartierne, der er særligt fremherskende i vores tid.

mod (primært muslimsk) indvandring, og Alternativet blev stiftet som en protest mod den etablerede politiske kultur. Kartel- og markedspartierne er typer af partier, der er særligt fremherskende i vores tid. Partierne er i større og større grad afhængige af den statslige finansiering, i takt med at medlemstallet (og dermed kontingentindbetalingerne) falder. Valgkampene er blevet stadig mere professionaliserede, ligesom brugen af fokusgrupper i udviklingen af ny (design-)politik er mere reglen end undtagelsen.

Figur 6.3 forsøger at give et overblik over den udvikling, partier har været igennem. Men som det gerne skulle fremgå af ovenstående, så har der været perioder, hvor særligt én partitype har været dominerende. Men selv om dette har været og er tilfældet, så er der stadig spor af de andre typer i partierne i dag.

Figur 6.3 Partityperne over tid

Kilde: Tilpasset efter Jakob Glenstrup Jensby m.fl.: *Politikbogen*, Columbus, 2017.

Opgave 6.1

Klassen inddeles i grupper a tre-fire personer. Hver gruppe får et politisk parti. Besøg partiets hjemmeside, og undersøg partiprogram mv. Alle grupper udfylder tabellen nedenfor og præsenterer kort deres parti.

Ideologisk fokus (find citater)	
Partihistorie (find væsentlige nedslag)	
Mærkesager (værdipolitisk og fordelingspolitisk)	
Hvilke partier samarbejder de mest med?	
Kendte kandidater	
Partitype?	
Antal mandater i folketinget?	
Antal mandater ifølge seneste meningsmåling?	

6.2 Teorier om partiernes adfærd

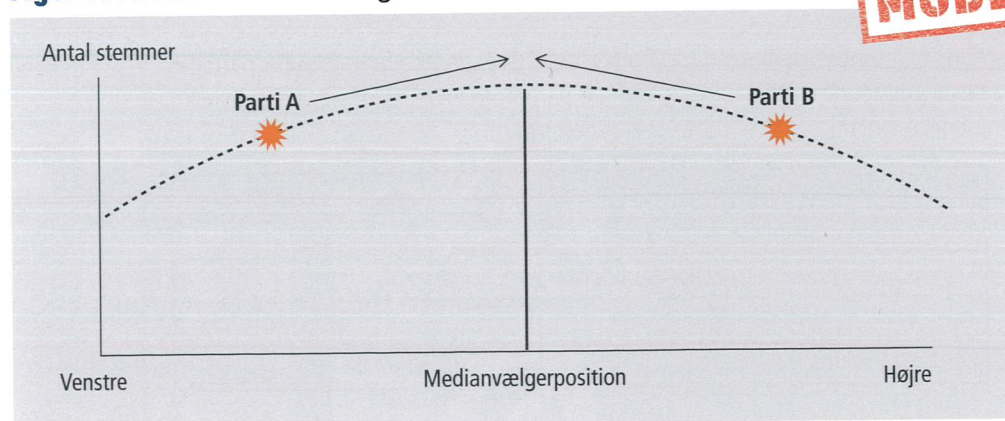
Inden for politologien er der en række teorier, der kan forklare og give os en større forståelse af, hvorfor et politisk parti netop har den holdning til en politisk sag, som det har. Nedenfor skal vi gennemgå:

- Medianvælgerteorien
- Strøms teori
- Molins model.

Medianvælgerteorien

Anthony Downs formulerede i 1957 sin efterhånden berømte **medianvælgerteori**. Politik handler ifølge Downs grundlæggende om at få så mange stemmer som muligt (det kaldes også for **stemmemaksimering**), fordi stemmer er et middel til penge, prestige og magt. Og ifølge Downs vil partierne i jagten på stemmer nærme sig den såkaldte **medianvælgerposition**. Det kan partiet gøre ved at søge mod centrum på en højre-venstre-skala. I figur 6.4 har vi en situation med to partier. Her vil parti A, ifølge Downs' teori, have støtte fra alle vælgere, der er mere venstreorienterede end medianvælgerne (det vil sige halvdelen til venstre). Parti A har samtidig en mulighed for at maksimere sin andel af stemmerne. Det kan det gøre ved at nærme sig midten. Et parti, der vil have regeringsmagten, vil således forsøge at udvikle en politik, der går hen over midten. Dette vil maksimere antallet af stemmer.

Figur 6.4 Downs medianvælgerteori

Men stemmerne kommer jo fra parti B. Og parti B vil i denne situation forsøge at vinde det tabte terræn tilbage ved at gøre det samme som parti A. Til sidst vil de to partier politisk set være meget ens. Downs' teori egner sig bedst til at forklare partiernes adfærd i et topartisystem som i USA, hvor det faktisk er muligt at lave denne stemmemaksimering. I Danmark har vi en række partier, der allerede befinder sig på midten, hvorfor det kan være sværere at stemmemaksimere. Men vi kan dog godt se tendenser til, at mange partier søger mod midten i dansk politik. Da Socialdemokratiet efter 2015 måtte aflevere statsministerposten til Venstre, begyndte Socialdemokratiets bevægelse mod den værdipolitiske midte med hensyn til indvandring. Nogle vil mene, at partiet bevægede sig et godt stykke ind over midten, og formålet med denne bevægelse var primært at vinde de vælgere tilbage, der havde søgt mod Dansk Folkeparti. En anden svaghed ved Downs medianvælgerteori er, at den er ret endimensionel. Den fokuserer kun på ét element i partiets positionering – for eksempel den fordelingspolitiske akse. I en dansk sammenhæng tager vi typisk flere dimensioner med, for eksempel værdipolitikken. En sidste kritik af Downs medianvælger teori er, at den kun fokuserer på stemmemaksimering, når den skal forklare partiernes adfærd. Men nogle gange bliver partiernes politiske udspil også afgjort af samarbejdsmulighederne i Folketinget eller partiets ideologiske udgangspunkt, og dermed ikke alene ud fra hvor mange stemmer der kan scores på et politisk udspil.

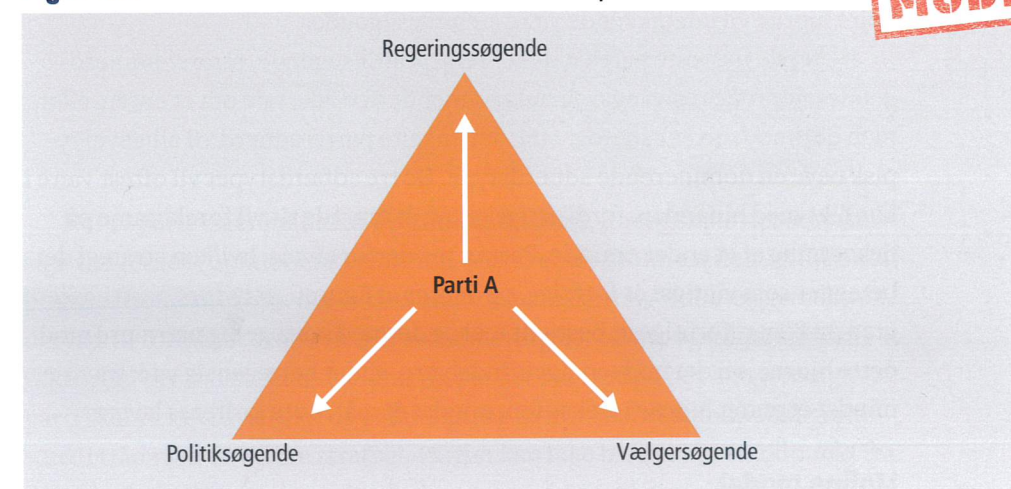
Strøms teori

Politologen Kaare Strøm præsenterede i 1990 en anden teori om politiske partiers adfærd. Strøms teori kan ses som en videreudvikling af medianvælgerteorien, idet Strøm som Downs fokuserer på partiernes stemmemaksimerende adfærd, men han inddrager også andre forklaringsfaktorer. Strøms teori skelner imellem, at partierne henholdsvis har regerings-søgende, poli-

tik-søgende og stemme-søgende adfærd (også kaldet office-seeking, policy-seeking og vote-seeking).

Med en **regeringssøgende (office-seeking) partiadfærd** sætter Strøm fokus på partier, der ønsker at opnå kontrol over regeringsmagten. Partiets handlinger skal derfor ses som skridt på vejen til at erobre magten over det ønskede politiske embede. Med andre ord tilstræber partiet kontrol over den udøvende magt i form af regeringsmagten. Her handler det populært sagt udelukkende om at få nogle ministertaburetter. Men ikke nok med det, for ifølge Strøm handler regeringsøgende adfærd også om, at partierne går efter regeringsmagten for at få ministerlønningerne, prestigen og de gode pensioner.

Figur 6.5 Model over Kaare Strøms teori om partiadfærd

Med en **politiksøgende adfærd** stræber partiet efter at maksimere sin indflydelse på den førte politik. Det vil sige at få sine politiske mærkesager igennem. Derfor handler det for det politiksøgende parti om at overbevise vælgere, således at vælgernes præferencer stemmer overens med partiets politik. Det er vigtigt at være opmærksom på, at politiksøgende og regeringsøgende partiadfærd ikke nødvendigvis udelukker hinanden. Kernen ved den politiksøgende partiadfærd er dog, at partierne er tro mod deres generelle politiske linje og ikke indretter deres politik efter vælgernes holdninger. Med andre ord ligger de typiske politiksøgende partier ikke under for meningsmålinger og afholder sig fra at lefle for vælgere.

Et **stemmesøgende** parti vil forsøge at maksimere sin vælgertilslutning for dermed at maksimere partiets magt. Denne del af Strøms teori minder om Downs' medianvælgermodel. Stemmesøgende partiadfærd er noget, der gør sig gældende for næsten alle politiske partier. For et parti, der udviser en høj grad af stemmesøgende adfærd, vil det bedste politiske resultat ofte